

A gázai szekértől az utolsó trombitaszóig

Az evangéliumi lelkipozozás múltja, jelene és jövője

v. Bereczki András, ref. lelk.

Az Úrnak angyala pedig szóla Filepnek, mondván: Kelj fel és menj el dél felé, arra az útra, amely Jeruzsálemből Gázába vezet; Járatlan ez. ApCsel 8, 26.

Monda pedig a Lélek Filepnek: Járulj oda és csatlakozzál ehhez a szekérhez. ApCsel 8, 29.

A jövő egyházképe: a szórvány

Jézus már korábban kiküldte 70 tanítványát a világba, majd mennybemenetele előtt szintén rendelkezett: *Elmenvén, tegyetek tanítványokká minden népeket.* Olyan pázmát nyitott ezzel az Úr, amelynek a föld végső határa a célja. De ki mert volna akkoriban a hamarosan és a századok rendjében megnyíló kapukra gondolni?

Néhány heti várakozás után, a Szentlélek megjelenése által féltékenységet és veszélyérzetet legyőző Péter apostol áll ki Jeruzsálem népe elé, és döbbenetes hatású igehirdetése nyomán megszületik az első jeruzsálemi gyülekezet. A 3000 megtérő máig talány számunkra.

Nosztalgiával, szent irigységgel, esetleg rajongó reménységgel gondolhatunk erre a különleges igei minősítésű első gyülekezetre: *A hívők sokaságának pedig szíve-lelke egy vala... és az apostolok nagy erővel tesznek bizonyosságot az Úr Jézus feltámadásáról...Az Úr pedig minden napon szaporítja vala a gyülekezetet az idvezülőkkel....ApCsel 2,47; 4,32-33.*

Minden lelkipásztor és presbitérium álma a népes, nagy gyülekezet. Ugyancsak nosztalgiával gondolhatunk erdélyi és partiumi gyülekezeteinkre a 20. század végén, amikor az éppen ellenséges ideológiai és politikai széljárásban érezte népünk igazán, hogy az egyház, a gyülekezet a magyar nyelvnek is utolsó fészke. Alig húsz év alatt a beözönlő, addig ismeretlen információk sodrában, szabadság és szabadosság útvesztőiben, mára bizony nem szaporodik a gyülekezet naponként. Nem véletlen ezért, csak érthetetlen, hogy a még népünnepélynek számító konfirmáció is "kikonfirmálást" jelent és gyermekeink "ünnepélyesen" távoznak a gyülekezeti közösségből. Ady Endre *"kicsi fehér templomainkba ma minden erők tömörülnek"* élménye már csak ámósi vízió lehet számunkra. Hiszen semmit se zárhatunk ki, mert meg van írva: *Éhezni és szomjúhozni fogtok az Úr beszéde után* Ámós 8,11.

Alighanem egyet kell értenünk azokkal, akik szerint a nagy és népes gyülekezeti istentiszteletek, a tömeg-evangélizálási lehetőségek, igények lejáróban vannak és a kettők-hármas kis közösségeire zsugorodtunk honi körülményeink között is. Ideje van mindennek, mondhatnánk. Az elvilágiasodás (*szekularizáció*), az újkori népvándorlás (*migráció*) nyomán szétszórtságban élünk szerte a világban és elmagányosodunk szomszédaink közelségében is.

Járatlan új út: a 'virtuális' gyülekezet

Az apostoli korban történt különös utazás viszont meggyőz arról, hogy *az Úr kaput nyitott a pogányok felé a hitre* ApCsel 14,27.

Az Úr angyala a gázai övezet járatlan útjára indítja Filepet, amelyen találkozik az egyiptomi főemberrel, pénzügyminiszterrel, de mindenképpen az élete szekerén döcögő, élete megnyugvását kereső és Ésaiaást olvasó, magányosan tusakodó emberrel. Ráadásul már az Úr szenvedő szolgájának titka érdekli, akiről majd Filep világosítja fel, hogy ő a Megváltó Jézus Krisztus. Hamarosan bizonyosságot is tesz róla: *Hiszem, hogy a Jézus krisztus az Isten Fia. Minden szolgálatunk célja, eljuttatni valakit, valakiket erre a hitre.*

Egyszerű szövegértelmezés szerint a Filepnek jelzett járatlan út területileg, földrajzilag értendő. Két évezreddel később azonban úgy tűnik, mintha remek humorérzéke lett volna annak az angyalnak. Olyan utak, lehetőségek következnek, melyekhez képest az a gázai út ma már csak vallási turista ösvénynek tűnik. Loyd Douglas *És köntösömre sorsot vetének* című Jézus-könyvében megkapó részlet, amikor a vándorló keresztyének egy-egy halat (keresztyén szimbólum) rajzolnak lábújjukkal a porba és kerítések, házak sarkára karcolva keresik a hittársaikkal való közösséget. Nos, attól kezdve hihetetlen utak, módok, lehetőségek nyíltak és nyílnak, és ma a virtuális világ járatlan útjain keressük elszéledt nyájainkat, az életük szekerén döcögő, autóin, repülőin száguldó, mobilozó, internetező komornyikjainkat, fajtánkat széles e világban.

Kétségtelen, egy sor kérdésre keresendő és található eligazítás azon a bizonyos járatlan úton. Azon a szekéren egyetlen ember üldögél, aki már úgymond "előnevelt", talán éppen kultúrája, talán éppen megnyugvást kereső lelke indítja Bibliaolvasásra. Mindenképpen szimbolikus képviselője annak a világnak, amely *sóvárogva várja Isten fiainak megjelenését* Róma 8,19. Az akkoriban is virtuálisnak nevezhető, láthatatlan gyülekezetben már újabb járatlan út következik.

Ezen Péternek kell elmennie Kornéliusz százados házához, aki szintén várja. A kissé szűkkeblűen zsidós elképzelésű Péternek nincsen túl nagy mehetnékje, mígnem Isten felvilágosítja, hogy előtte nincsen személyválogatás.

Pál apostol egy egészen bonyolult, olykor elutasítást, máskor életveszélyt, rengeteg kihívást jelentő járatlan úthálózatot jár be. Így találkozik egy folyóparton a báborkereskedő Lydiával, aki Európa első keresztyén asszonya megtisztelő címével indul tovább élete útján. A Filippibeli börtönőrnek egy börtönajtókat helyéről kimozdító földrengéses Istenélmény kellett ahhoz, hogy élete döntő kérdése legyen: *mit kell nékem cselekedjem, hogy üdvözüljek?*

Tudjuk, életveszélyes útra kényszerülve találkozik Pál apostol a római birodalom képviselőivel. Félix helytartó viszont más eset. Az egyébként zsidó feleségével meghallgatja Pál bizonyágtételét, de talán diplomatikusan vagy udvariasan kitér: majd, ha alkalmam lesz még meghallgatlak. A majd olyan mint másik esetben a "majdnem ráveszel engem, hogy keresztyén legyek". Esetleg azt jelenti: soha.

Fájdalmasan tanulságos, hogy az athéni Agorán beszélő Pált eleve úgy fogadják: mit akar ez a csacsogó mondani. Sokan úgy is mentek tovább életük szekerén: majd még meghallgatunk téged. És az Olümposz isteneit szórakoztató athénieknek nem ír Pál apostol levelet. Míg annyi más gyülekezetnek igen.

Az írott szó jelentősége

A) Levelezés – a belmisszió ösvényein

Az utazó, gyülekezetszervező és mindig prédikáló járatlan utak után és mellett az evangéliumi szolgálat újabb kapuja nyílik meg: a levelezés.

Az újszövetség apostoli leveleire gondolok, melyekben hitvallási, erkölcsi eligazítások mellett végig figyelhetünk az üldözöttség előszeleiben annyira szükséges bátorításokra. De egy személyes példára is, a börtönből is evangéliumi örömet sugárzó apostolra. Témánk medrében a mai napig terjedően fontosnak találok egy igehelyet említeni, 1 Péter 1,1-et: *Péter, Jézus Krisztusnak apostola, a Pontusban, Galáciában, Kappadóciában, Ázsiában és Bithiniában elszéledt jövevényeknek*. Mintha csak folytatni kellene a felsorolást, a mezősi vagy bánási szórványainktól, a NyEMRLSZ közösségét kereső vagy mellőző nyugati magyar reformátusokig. De régi énekünk szerint "Grönland jeges vidéki, gyöngykagylós India" meghódításáig még hosszabb az út.

Alighanem csak címszavakban vállalkozhatunk azokra a bejárt utakra, melyeken az evangélium terjedt a bibliai kortól napjainkig. Isten valóban különös kapukat nyitott meg a földön időnként.

A belmisszió áldott ösvényein járva találkozunk a magyar református egyházi ébredés Filepjeivel és komornyikjaival, megújuló gyülekezeti közösségekkel. Csak a 20. századi, - két világháború és a trianoni döntés okozta letargiából és az evangéliumi ébresztők és vigasztalók, hitre jutottak krónikájából is önálló tanulmányra lenne szükség. A világháború utáni "csüggedés mocsarából" az evangéliumi biztatás próbálta kivezetni a nemzetet. Egy aprócska feljegyzés jelzi milyen eredménnyel: Ha egy fuvaros Hódmezővásárhelyen megtért, a lova is megérezte azt.

B) A külmisszió jelentősége

Három vaskos kötetre rúg a magyar protestáns külmisszió története. (Dr. Anne-Marie Kohl: Az Úr csodásan működik, 3 kötet). Túl gyorsan a 20. századba jutottam. Magyar

területen inkább ekkoriban találunk különös mozgásokat. De a bel- és külmiszió emlegetésével inkább a vízszintes, földrajzi utakra gondoltam, a hodászi cigánymisziótól (Nyírség, 1946) a Molnár Mária legendás pápuai szolgálatáig (Hét év a kannibálok földjén), vagy Babos Sándor mandzsuri küldetéséig.

Az előadásom címét azonban egy másik járatlan út jegyében próbáltam követni, a műszaki felfedezések vonalán. A klasszikus prédikáló lelkigondozás (pásztoráció), az apostoli levelezések után kétségtelenül emlegetni kell a kézírásos evangéliumi és egyházi tevékenységet, a bibliamásolásokat stb.

c) **A nyomtatott szó áldásai**

A nyomtatás feltalálása hatalmas mérföldkő az egyetemes gázai úton. A reformációnak köszönhetően az egyház számára a nemzeti nyelveken megszólaló Biblia jelent felbecsülhetetlen lehetőséget. A mai magyar társadalom nem is értheti, micsoda szenzáció volt a magyarság eme közkinccse. Nem is annyira túlzás, hogy megmentője, Krisztushoz vezérlője a dunántúli ösvényeken át a Hargitáig.

Az anyanyelven beszélő Biblia mellett fokozatosan kerültek a különböző témájú könyvek is a népünk asztalára. Nem vitás, gyakran értetlenségbe, kicsinyeskedésbe, ellenállásba torkolló járatlan utakon. A 21. század történelmi és egyházi körülményekben járatlan olvasója előtt akár érthetetlen lehet a gazdag Hollandiából szegény Erdélybe hazatérő **Misztótfalusi Kiss Miklós** nyomdászmeister kálváriája. Munkássága felbecsülhetetlen.

Korabeli nyomda

A sajátosan evangéliumi sajtó is elindult a maga járatlan útján, Mára már az is csak érdekességnek tűnik, hogy kezdetben éppen az egyház ellenállásába ütközött. A hivatalos egyház óvni próbálta híveit a negatív hatásoktól, de nem óvhatta meg Isten járatlan útjain közlekedő lehetőségektől.

Ilyen tekintetben gondolok arra a More Annára (1745-1833), aki a norfolki grófság előkelő családjának komoly műveltséggel és egy kiváló anglikán lelkész hatása nyomán elmélyült hittel megáldott leányként lett az evangéliumi traktátusirodalom egyik úttörője. Nyilván, magyar területre is megérkezik ez az irodalom, melynek hatása nyomán születik meg a kiskoszmályi árvaház és mozgalom, a Tábita diakonissza mozgalom.

A klasszikus újságformát megelőzte a röpirat. Számuk és tartalmuk alapján jónak és rossznak gyors terjesztői voltak. A reformációnak inkább ártott, mint használt. Luther

95 tétele is a röpirat kategóriába sorolható. Tekinthejtük Isten véletlenjének, hogy Wittenbergben nyomda is működött. Azt is, hogy a könyvnyomtatás feltalálása a reformáció eszköze lett. Azt is, hogy ebben az időben mozgalmas peregrinus-forgalom volt Magyar és Nyugat-föld között, és meglepő sebességgel érkezett ide Isten új szele.

D) **A magyar református sajtóról**

Nem azért szólok a Kalendáriumról, mert annak királyhágómelléki szerkesztője vagyok éppen, hanem azért, mert ennek is, mint műfajnak a 16. századtól Istentől rendelt érteke volt és van. Azt is mondhatnám, református műfaj a Kalendárium. Az evangéliumi, egyházi tartalom mellett a Naptárakban lehetett megtalálni a vásárok időpontját, új tudnivalókat, a mezőgazdaság, az egészségügy, az irodalom berkeiből. Még a jobbágycsaládok otthonaiban is kincs lehetett, nem csak olvastak belőle, hanem ebbe jegyezték családi adataikat, kicsi gazdaságuk változásait.

1705-ben, a Rákóczi szabadságharc alatt jelenik meg Pozsonyban az első magyar hírlap. Majd Bél Mátyás evangélikus lelkész 1721-ben kezd lapkiadásba. Többirányú tájékoztató és nevelő céljai közé sorolnám mindenképpen az iskolai oktatást. A folytatás is Pozsonyban történik igazán, a Rát Mátyás által szerkesztett Magyar Hírmondóval. Az most talán csak egy mondatnyi említést kíván, hogy a felvilágosodás eszmei áramlatában vagy éppen Mária Terézia cenzúra kerülgetései jelentik a címben említett járatlan utakat.

1791-től (Türelmi rendelet) beszélhetünk magyar református sajtóról és könyvkiadásról is. Már bőséges egyházi és nemzeti, nevelő jellegű anyag jelenik meg az Annalesben.

Külön fejezetet érdemelne a 20. századi magyar egyházi sajtó Trianon utáni, majd a 2. világháború utáni alakulása. Hogyan lett a Kiáltó szóból elhallgattatott szó Erdély és Anyaország területén? És hogyan kezdődött újra 1990 után? Hogy könnyes meghatódottsággal vettük kézbe például a Harangszó első számát Nagyváradon és 20 év után sem csökkent a Kalendárium iránti kereslet. Ma már kis gyülekezeti lapok készülnek, akár házi nyomtatásban.

Távíró – Szabad Európa Rádió – maroktelefon

A műszaki fejlődés másik találmánya volt a távíró. Morse körülményes, ...---...-akból álló, rejtjeles betűkészlete miatt inkább csak rövidebb üzenetek továbbítására volt alkalmas. Az idén éppen 175 éve sikeresen vizsgázó távíró e rövidke mondatot továbbította Morse:

'Mit művelt Isten!'

Morse távírógépe 1880.

Tudunk arról, hogy bibliai szövegeket, üzeneteket továbbítottak e készülékek segítségével is. Ma mindnyájunk zsebében ott lapul a nélkülözhetetlen maroktelefon, mely legyőzte őst, az eleinte kisebb területeket, majd világot átszelő vonalas telefont. Ismeretes előttünk, hogy az egyházak szerte a világon a telefonos lelkigondozással akár életet menthetnek.

Hallottam fiatalokról, akik nem bírták végezni ezt a szolgálatot, mert kiborultak az emberi tragédiák hallatán. Tény azonban, hogy vannak akik zsákutcába jutott életük gázai szekereiről felhívhatnak egy-egy szolgálatos vigasztalót. A mindenkinél lévő mobiltelefon már-már zavaró tényező a templomi áhítatok csendjében, innen is a humor: *Jézus hív, de nem mobiltelefonon* ☺. De e találmány is eszközzé lett számunkra. Utazó világunkban a maroktelefonokból is olvashatunk Bibliát.

A rádiózás már majdnem személyesen behozta lakásunkba az Igét és az egyházat, a lelkipásztort. Természetesen, felbecsülhetetlen szolgálat végezhető azok számára, akik valamilyen oknál fogva nem tudnak részt venni a közösségi alkalmakon. "*A sokoldalúan fejlett szocialista társadalomban*" szó sem lehetett evangéliumi rádiószolgálatról, talán ezért is maradt meg bennem élénken az a Szovjetunióbéli hír, hogy a szovjet birodalom területén titkos földalatti rádióval próbáltak szolgálni. Mire a hatalom bemérte volna az adót, már messze jártak. S vannak itt közöttünk, akik a 20. század második felében ugyancsak a tiltott *Szabad Európa Rádió* hullámain tájékoztattak a diktatúra alatti romániai, erdélyi elnyomatásról, falurombolásról. De még ma is idézek a közel negyven évvel ezelőtt hallott igehirdetésből is: *Azon lehet vitatkozni, hogy melyik a magyar irodalom legszebb műve, de azon talán nem, hogy az Újszövetség legszebb példázata a tékozló fiú.*

A gyülekezeti közösség és "parókiám az egész világ"

A televízióval már a templomi, gyülekezeti látvány is házhoz jött. Áldása mellett kétségtelen hátránya, hogy sokan már egyenesen abban az önámító bizonyosságban élnek, hogy lemondhatnak a gyülekezeti közösséggel való kapcsolatáról. Nyomon követhető azonban az is, hogy sok református rádiós-tévés testvér hitvallási kontroll nélkül viszonyul a "mindegyik szép" tv-istentiszteletekhez. Így viszont nem a sokak által hangoztatott ökumené gázai útjára tévednek, hanem a hitvallási elegyedés nem feltétlenül szerencsés ösvényeire.

Ilyen értelemben emlékszem vissza az amerikai Billy Graham romániai evangélizációjára, akiről kedves hívem azt mondta volt, semmit se értett belőle, a román fordításból is csak Jézust, meg a Dumnezeut (Isten), "de gyönyörű volt".

Az éterben sugárzási lehetőséget kapnak valamely országon belül nyilván a különböző felekezetek, de kevésbé érett népegyházi híveink védtelenek az esetleges és nem kívánatos hatásoktól. Nem is szólva arról, hogy egy alkalmi igehirdető lehet jóval érdekesebb, mint a saját kis falusi papja.

Mozaikszerű áttekintésünk végén pedig itt állunk az örök és valóban gyönyörű mennyei üzenettel szemközt: *Íme, az ajtó előtt állok és zörgetek*, - a számítógépek képernyőjén. Az egykori athéni Agora világméretűvé bővült. Ilyen értelemben egészen szellemes, de valóságyszerű szójáték Jézus parancsa: *vessétek ki hálótokat fogásra*, - amit ma így mondhatna: hálózzátok be a világot. Közkinccsé, könnyen elérhetővé vált úgyszólván minden egyházi, teológiai irodalom, gyülekezeti élet, valóban a "föld végső határáig". Az már egy másik kérdés, hogy igei értelemben szólva a tiszta mag a római levél jegyében "rothadandóság alá vetett" konkoly-kultúra szennyébe keveredve található meg. Csak az egérkét (klick) mozgatón múlik a választás. Sőt, azt kell mondanom, az ordító oroszlán Sátán a világhálón is keresi, akit elnyeljen. Megtörtént, hogy igehirdetéseket kerestem az interneten és ízléstelen erotikus képek jelentkeztek. Felháborodtam, hát semmi se szent? Egy írásból viszont választ kaptam, a nyugati világ rengeteg hirdetése között egyházi rendezvényekre akadhat a böngésző és talán így elindulhat valamely gyülekezet felé.

Tény, hogy a világháló segítségével beteljesült Wesley egykori, akkor még költőiesen hangzó kijelentése: *parókiám az egész világ*. A 21. század apostolai már a világhálós virtuális istentiszteletre hívogatnak. Valamikor Trója elestét jelzőtüzek láncolatával adták hírül, egyetlen éjjel 600 kilométernyi távolságról. Ma csak egy-két gombnyomásnyi mozdulat a világ sivatagában utolérni a komornyikot.

Otthonról történik a facebook-os helyfoglalás a képernyőn megjelenő képzeletbeli templomban. Saját kenyérükkel és borukkal úrvacsoráznak otthon, a klikkel jelzik, hogy "elfogadják Jézust megváltójuknak" és "online keresztnelnek". SMS-en adakozhatnak a maroktelefon- vagy hitelkártyájukkal, meg is teszik.

Isten kegyelmi eszköze a világháló?

Már csak arra szeretnék válaszolni, miért hivatkozom a címben az utolsó trombitaszóra? Jézus megígérte, meglátjuk Őt az ég felhőiben, mikor visszatér a földre. Az 1 Kor. 15-ben Pál egy szempillantás alatt, az utolsó trombitaszóra bekövetkező feltámadásról vall. Mindnyájunknak eszébe juthatott már, hogyan is vesz majd tudomást a tér és idő korlátai közé szorult ember a "föld végső határáig" arról, hogy visszajött Jézus, hiszen nem láthatjuk Őt egyszerre a Kárpát-medencéből és Indonéziából. Nos, ha nem eretnecség, csak a fantáziámmal mertem arra gondolni, hogyha egy cunami okozta tragédiáról, egy merényletről egy perc alatt értesül az egész internetes világ, Istennek semmi akadályt nem jelent hírül adnia éppen a világháló által: Nézzetek fel, itt az Úr! És akár a világhálót átszelő kozmikus trombitahangra feltámadnak a halottak. Csak szólnának már azok a trombiták. Vagy még mindig nem látjuk az "Istennél semmi sem lehetetlen" közelségét?

Nem célozom és nem tisztel megminősíteni a világhálót. Biztos, hogy Isten kegyelmi eszköze is a 21. század apostolai kezében. Gondoljunk csak a keresztyénséget üldöző országokra, milyen áldás lehet számukra részt venni egy világhálós istentiszteleten, értesülni a világba széledt testvéreikről. Vannak határhelyzetek, vészhelyzetek és áldáshelyzetek. A világon egy nagy diaszpóra lett a magyarság is. Pásztorolni kell a szétszórtságban élőket is.

Számomra fantasztikus dolog skype-on szólni alig másfél éves unokánkhoz és hallani az ő hangját, de az a perc az igazi lelki öröm, amikor hazajönnek a gyerekeink és ölbé kaphatom. Naponta "beszélhetünk" telefonon a presbitereinknek, gyülekezeti alkalmakat hirdethetünk a sajtóban, és világhálón közeledhetünk a szétszórtságban élőkhez, de mindezek csak eszközök lehetnek, ha tetszik online hívó harangok az élő, testvéri, gyülekezeti közösségekbe.

